

การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า : ต้นพะยอม โดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง

สุดารัตน์ กุลวิเศษ¹, ประยูร วงศ์จันทร์², ชลทิศ พันธุ์ศิริ³, พนัส โพธิบัติ⁴,

วิลาวัณย์ พรพัชรพงศ์⁵, ทิฆมาวุฒิ ศรีบูรินทร์⁶, ภัททิรา เกษมศิริ⁷

^{1,2,3,5}คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

⁴คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

⁶อุทยานแห่งชาติภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย 42160

⁷คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

สุดารัตน์ กุลวิเศษ, ประยูร วงศ์จันทร์, ชลทิศ พันธุ์ศิริ, พนัส โพธิบัติ, วิลาวัณย์ พรพัชรพงศ์, ทิฆมาวุฒิ ศรีบูรินทร์, ภัททิรา เกษมศิริ. (2564). การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า : ต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 4(6), 2564 : 111 - 121.

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนากลุ่มมือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า ต้นพะยอม โดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ที่มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์และประสิทธิผล เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิดและจริยธรรมสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ซึ่งได้จากการสมัครใจเข้าร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า ต้นพะยอม โดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง แบบทดสอบความรู้ แบบวัดทัศนคติ และแบบวัดจริยธรรมสิ่งแวดล้อม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มมือการส่งเสริม มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 94.83/92.00 ส่วนดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มมือการส่งเสริม เท่ากับ 0.8677 แสดงว่า นิสิตมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ร้อยละ 86.77 นิสิตมีคะแนนความรู้ ทักษะคิดและจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการปลูกไม้มีค่า ต้นพะยอม โดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง หลังการส่งเสริมมากกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การส่งเสริม, การปลูกไม้มีค่า ต้นพะยอม, ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม, ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม, จริยธรรมสิ่งแวดล้อม, แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

The promotion of the planting precious trees : Shorea (Shorea roxburghii G.Don) using the concepts of 3 kinds of forest planting 4 benefits

Sudarat Kulwiset¹, Prayoon Wongchantra², Chonthit Phansiri³, Phanat Phothibat⁴,

Wilawan Phornphatcharaphong⁵, Teekhawut Sriburin⁶, Pattira Kasamesiri⁷

^{1,2,3,5}Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

Kham Riang Subdistrict, Kantharawichai District, Maha Sarakham province 44150

⁴Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Maha Sarakham province 44150

⁶Phu Ruea National Park, Nong Bua Sub-District, Phu Ruea District, Loei province 42160

⁷Faculty of Technology, Mahasarakham University

Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Maha Sarakham province 44150

Sudarat Kulwiset, Prayoon Wongchantra, Chonlatit Phansiri, Phanat Phothibat, Wilawan Phornphatcharaphong, Teekhawut Sriburin, Pattira Kasamesiri. (2021). The promotion of the planting precious trees : Shorea (Shorea roxburghii G.Don) using the concepts of 3 kinds of forest planting, 4 benefits. Thai Journal of Environmental Studies Vol. 4(6), 2021: 111 - 121.

Abstract

The purposes of this research were to develop a manual of promoting the planting precious trees : Shorea (Shorea roxburghii G.Don) using the concepts of 3 kinds of forest planting, 4 benefits with efficiency and effectiveness as specified, to study and compare environmental knowledge, attitude and ethics before and after the promotion. The sample used in the study were 30 the 1st year undergraduate students in Environmental Education, Faculty of Environment and Resource Studies Mahasarakham University, enrolled in forest and wildlife resources subject by voluntary sampling. The research tools were a manual of promoting the planting precious trees : Shorea (Shorea roxburghii G.Don) using the concepts of 3 kinds of forest planting, 4 benefits, the environmental knowledge test, attitude test and ethics test. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and paired t-test. The results of the research showed that the manual was efficiency of 94.83 / 92.00. The effectiveness of the activity manual index was equal to 0.8677. The students had more knowledge and effect to increased students progress after using the training manual at 86.77%. After the training, the students had an average score of environmental knowledge, attitude and ethics more than before training statistical significantly level of .05.

Keyword: Promotion, Planting precious trees, Shorea (Shorea roxburghii G.Don), knowledge environmental, Attitude environmental, Environmental ethics, concepts of 3 kinds of forest planting 4 benefits

1. บทนำ

การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าตัวการของปัญหาหนี้คือ นายทุนพ่อค้าไม้เจ้าของโรงเลื่อยเจ้าของโรงงานแปรรูปไม้ ผู้รับสัมปทานทำไม้และชาวบ้านทั่วไปซึ่งการตัดไม้เพื่อเอาประโยชน์จากเนื้อไม้ทั้งวิธีที่ถูกและผิดกฎหมายปริมาณป่าไม้ที่ถูกทำลายนั้นนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่นน้ำไม่ไปใช้ในการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยและที่ดินทำกินเป็นผลผลักดันให้ราษฎรเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าไม้พรางป่าหรือเผาป่าทำไร่เลื่อนลอยนอกจากนี้ยังมีนายทุนที่ดินที่จ้างวานให้ราษฎรเข้าไปทำลายป่าเพื่อจับจองที่ดินไว้ขายต่อไป(ไทยพีบีเอส, 2562 : เว็บไซต์) การที่ปริมาณป่าไม้ลดลงย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางกายภาพ และมีผลต่อบังคับทางชีวภาพมีผลกระทบต่อ สภาพดิน น้ำอากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะทั้งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะมีความสัมพันธ์กัน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในระบบนิเวศก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางธรรมชาติ การทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ จากการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ในทุกส่วนของประเทศไทยทำให้ทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงการสูญเสียและผลที่ได้รับจากการกระทำนี้ (สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้, 2557 : 60)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2579) ได้กำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้อย่างละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ภาครัฐได้มีการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ และสามารถตัดขายได้ เพื่อประโยชน์ในภาคครัวเรือน และใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมในประเทศ โดยกำหนดเป้าประสงค์ และตัวชี้วัดไว้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) พื้นที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นกว่า 26 ล้านไร่ (2) รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 4.2 แสนบาทต่อคน/ปี (3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคป่าไม้ของประเทศไม่น้อยกว่า 2 ล้านล้านบาท (กรมป่าไม้, 2561 : 1 - 10) ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ หรือ ไม้เศรษฐกิจ (Economic Trees) เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น โดยรัฐได้ส่งเสริมให้กับเกษตรกรที่สนใจ ปรับเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มาปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจควบคู่ และกำหนดแนวทางด้าน การตลาด แรงแก้ไขข้อบังคับ กฎหมายที่เป็นอุปสรรค ต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจนอกเขตป่า ให้มีการสนับสนุน ส่งเสริม มีการจัดการการตัด การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ รวมถึงการส่งออกต่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานการยอมรับจากต่างประเทศ

(คณะวนศาสตร์, 2560 : 1) แนวทางหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้สัมฤทธิ์ผล ก็คือ "การจัดทำองค์ความรู้ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ" เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สู่ประชาชน เอกชน และผู้สนใจที่จะปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ให้รับทราบและ "เข้าใจ" ข้อมูลที่ถูกต้องในขั้นตอนและกระบวนการทั้งหมดของการปลูกการบำรุงรักษา และการจัดการไม้เศรษฐกิจ จนกระทั่งถึงระบบตลาด เพื่อให้ประชาชนเอกชน หรือผู้สนใจเหล่านั้น "เข้าถึง" ข้อมูลอย่างแท้จริง (กรมป่าไม้, 2561 : 1 - 10)

สืบเนื่องมาจาก ตาม พ.ร.บ ป่าไม้ พ.ศ 2484 ไม้หวงห้าม หมายความว่า ไม้ชนิดดีมีค่า หากจะตัดฟันต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เสียก่อน ซึ่งพะยอมเป็นหนึ่งในไม้หวงห้ามในประเภท ก. ลำดับที่ 103 คือ ไม้หวงห้ามธรรมดา เป็นพันธุ์ไม้ที่ให้เนื้อไม้มีคุณภาพดี ซึ่งใช้ก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โดยมีไม้ที่ถูกกำหนดอยู่ในประเภทนี้ จำนวน 158 ชนิด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอแก้ พ.ร.บ.ป่าไม้ ในมาตรา 7 เพื่อให้ประชาชนที่ปลูกในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือพื้นที่ของตนเองสามารถตัดไม้ไปขายได้ รวมทั้งเป็นการสร้างให้เกิดพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น และสามารถเก็บเป็นมรดกให้ลูกหลานได้ (ไทยพีบีเอส, 2562 : เว็บไซต์) ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ คือ ไม้ยืนต้นทุกชนิดขึ้นเองตามธรรมชาติและอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ที่มีการใช้ประโยชน์เนื้อไม้หรือผลิตภัณฑ์ไม้ใช้เนื้อไม้เพื่อการค้า ดังนั้นอาจกล่าวโดยรวมได้ว่า ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่า หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ รวมทั้งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ปลูก สำหรับไม้ยืนต้นที่นำมาใช้เป็นหลักประกัน จะเป็นไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้นไม้ตามบัญชีท้ายกฎหมายว่าด้วยสวนป่า 58 ชนิด เช่น พะยอม (กรมป่าไม้, 2562 : 3)

พะยอม มีชื่อพื้นเมือง กะยอม ขะยอม ขะยอมแดง พะยอมแดง แคน พะยอมทอง ยางหยวก สูงประมาณ 15 - 30 เมตร ทรงพุ่มกลม เปลือกสีเทาเข้มแตกเป็นร่องตามยาวแตกกิ่งจำนวนมาก ใบเดี่ยว เรียงสลับ ดอกออกเป็นช่อใหญ่สีขาว มีกลิ่นหอม มีดอกย่อยจำนวนมากกลีบเลี้ยงเจริญเป็นปีกยาว 3 ปีก ปีกสั้น 2 ปีก เป็นไม้พื้นเมืองของเอเชีย พบตามป่าผลัดใบ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีมาก การใช้ประโยชน์ ดอกแก้ไข เปลือกใส่เครื่องหมักดองเพื่อกันบูด ฟอกหนังและกินแทนหมาก แก้ลำไส้อักเสบ ท้องร่วง

(ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2555 : 94 - 95) การปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง คือ "...การปลูกป่า 3 อย่าง แต่ให้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งได้ไม้ผล ไม้สร้างบ้าน และไม้พืชนั้นสามารถให้ประโยชน์ได้ถึง 4 อย่าง คือ นอกจากประโยชน์ในตัวเองตามชื่อแล้ว ยังสามารถให้ประโยชน์อื่นที่ 4 ซึ่งเป็นข้อสำคัญ คือ สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย..." (มูลนิธิมันพัฒนา, 2523 : เว็บไซต์)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง เพราะต้นพะยอมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย โดยเป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจมีราคาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ สามารถนำมาใช้สอยโดยไม้พะยอมนำมาใช้ประโยชน์ในงานก่อสร้างบ้านเรือนหรือแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ และยังเป็นไม้กินได้โดยเปลือกสามารถนำมาทำยารักษาอาการที่เกี่ยวกับลำไส้ลำไส้อักเสบและใช้เป็นสารกันบูดธรรมชาติ ดอกใช้ทำยาหอมและการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ยังช่วยลดมลพิษทางอากาศเพิ่มพื้นที่สีเขียวช่วยปรับสมดุลในระบบนิเวศ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2.2 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

2.3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

2.4 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 99 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ซึ่งได้จากการสุ่มใจเข้าร่วม

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม ทัศนคติต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม และจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม โดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

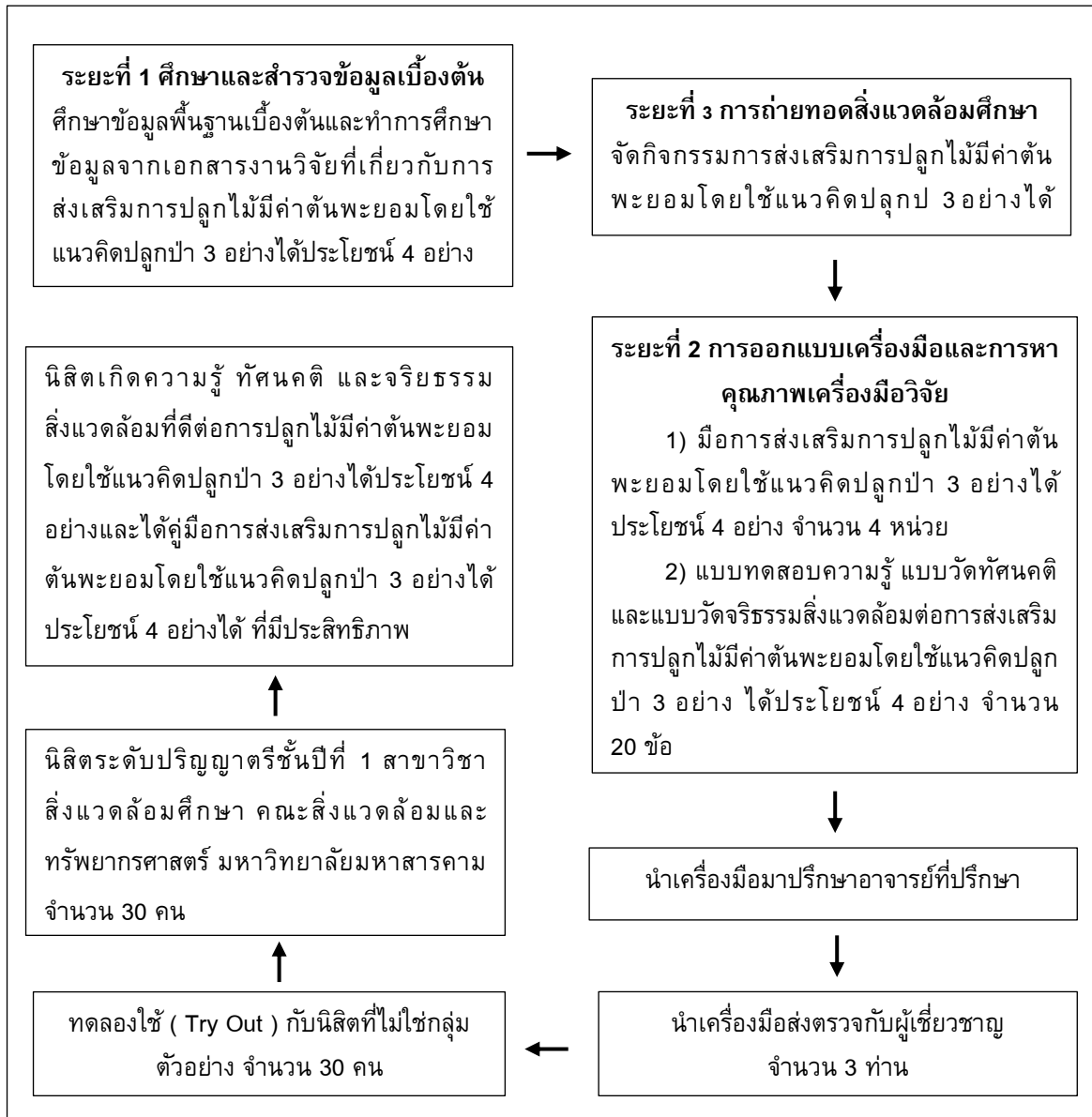
2. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

3. แบบวัดทัศนคติต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

4. แบบวัดจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน
  - 1.1 ความถี่
  - 1.2 ร้อยละ
  - 1.3 ค่าเฉลี่ย
  - 1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
  - 2.1 ความเที่ยงตรงเนื้อหา (IOC)
  - 2.2 ความเชื่อมั่น (Reliability)
  - 2.3 ค่าอำนาจจำแนก
  - 2.4 ค่าความยากง่าย
  - 2.5 ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁)

2.6 ค่าประสิทธิภาพของผลลัพ์(E₂)

2.7 ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

3. สถิติใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Paired t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. สรุปผลการวิจัย

4.1. คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.83/92.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง มีค่าเท่ากับ 0.8677 หมายความว่า นิตินิตที่เข้ารับการส่งเสริมโดยใช้คู่มือการส่งเสริมการปลูก

ไม่มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ ประโยชน์ 4 อย่าง มีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.90 (ดังตารางที่ 1, 2)

4.2 นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่า ต้นพะยอม ก่อนการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และ หลังการส่งเสริม นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการปลูก ไม้มีค่าต้นพะยอม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าต้น พะยอมก่อนและ หลังการส่งเสริมพบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ย ความรู้หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 3)

4.3 นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการปลูกไม้มีค่าต้น พะยอมก่อนการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยและ หลังการส่งเสริม นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการปลูกไม้มี ค่าต้นพะยอม โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการปลูกไม้มีค่าต้น พะยอม ก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ย ทัศนคติหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 3)

4.4 นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการ ปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม ก่อนการส่งเสริมโดยรวมอยู่ใน ระดับเพื่อญาติมิตรพวกพ้องและหลังการส่งเสริม นิสิต มีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการปลูกไม้มีค่า ต้นพะยอม โดยรวมอยู่ในระดับเพื่อความถูกต้องดีงาม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อ การปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม ก่อนและหลังการส่งเสริม พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมหลังการ ส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง (E_1/ E_2)

หน่วยการส่งเสริม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	556	18.53	2.08	92.66
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	547	18.23	1.99	91.16
ประสิทธิภาพของคู่มือส่งเสริม เท่ากับ 92.66/91.16				

ตารางที่ 2 ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

ผลรวมคะแนน ความรู้ก่อนการ ส่งเสริม	ผลรวมคะแนน ความรู้หลังการ ส่งเสริม	จำนวนผู้เข้ารับ การส่งเสริม	คะแนนเต็มของ ความรู้หลัง การส่งเสริม	ค่าดัชนี ประสิทธิภาพ (E.I.) ของคู่มือ	เกณฑ์
237	547	30	20	0.8677	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะคิด และจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ก่อนและหลังการส่งเสริม โดยใช้ t-test (n = 30)

รายการ	ก่อนการส่งเสริม		ระดับ	หลังการส่งเสริม		ระดับ	t	df	p
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.				
ความรู้ (N=20)	7.90	2.08	น้อย	18.23	1.99	มากที่สุด	-17.166	29	.000*
ทักษะคิด (N=5)	3.67	0.32	เห็นด้วย	4.89	0.12	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-19.590	29	.000*
จริยธรรมสิ่งแวดล้อม (N=4)	2.41	0.45	เพื่อญาติมิตรพวกพ้อง	3.28	0.33	เพื่อความถูกต้องดีงาม	-7.888	29	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.อภิปรายผล

การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.1 คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง พบว่าประสิทธิภาพของคู่มือส่งเสริม เท่ากับ 92.66/91.16 หมายความว่า นิสิตที่เข้ารับการส่งเสริมได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 92.66 และได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 91.16 ซึ่งแสดงว่า คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งการที่คู่มือมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้วิจัยมีการพัฒนาคู่มือที่มีกระบวนการชัดเจนและเหมาะสม คือ ขั้นที่ 1 การสร้างคู่มือส่งเสริมศึกษาข้อมูลเบื้องต้น วิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลสำรวจจากกระยะแรกมาเป็นกรอบในการสร้างคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง โดยมีหน่วยการส่งเสริม จำนวน 4 หน่วยการส่งเสริม การสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพของชุดคู่มือการส่งเสริม ขั้นที่ 2 การพัฒนาคู่มือส่งเสริมเป็นการพัฒนาคู่มือส่งเสริมจากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาคุณภาพของคู่มือและทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและนำ

ผลการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข และขั้นที่ 3 การใช้คู่มือส่งเสริมโดยการนำคู่มือที่ได้จากการพัฒนาไปใช้กับนิสิตกลุ่มตัวอย่างในการจัดกิจกรรมการส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล แคว้นไทยสงค์ และประยูร วงศ์จันทร์ (2559 : 123 - 135) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน: ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ผลการวิจัยพบว่า คู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน: ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33 / 80.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และประยูร วงศ์จันทร์ และคณะ (2558 : 844-856) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือฝึกอบรมผลิตภัณฑ์สีเขียวสำหรับนิสิตสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพเท่ากับ 80.10/86.47 หมายความว่า นิสิตได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบ ความรู้ระหว่างการทำกิจกรรมฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 80.10 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบความรู้ หลังการฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 86.47 แสดงว่า คู่มือฝึกอบรมผลิตภัณฑ์สีเขียว สำหรับนิสิตสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งมีเนื้อหาสาระ รูปแบบที่สอดคล้องกับนิสิต และกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสม จึงมีผลทำให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ตั้งไว้ ซึ่งสามารถนำไปส่งเสริมให้

ความรู้กับนิสิต บุคลากร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลทั่วไปเพื่อเป็นการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอม โดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

ส่วนดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง มีค่าเท่ากับ 0.8677 หมายความว่า นิสิตที่เข้ารับการส่งเสริมโดยใช้คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง มีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.77 เนื่องจากการบวนการส่งเสริมและคู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนิสิต จึงมีผลทำให้นิสิตมีความก้าวหน้าในการเรียน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2551: 127 - 132) ได้ให้ความหมายไว้ว่าคู่มือ เป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหนังสือที่ใช้แนวทางปฏิบัติให้กับผู้ใช้สามารถกระทำสิ่งนั้นๆ ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทีลพพันธ์ทอง และประยูร วงศ์จันทร์ (2559 : 136 - 148) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน: สาธารณรัฐสิงคโปร์ ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีค่าเท่ากับ 0.7350 หมายความว่า นิสิตกลุ่มทดลองมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้อ้อยละ 73.50 และประยูร วงศ์จันทร์ และคณะ (2559: 55-66) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการจัดการธนาคารขยะ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการส่งเสริมการจัดการธนาคารขยะ มีค่าเท่ากับ 0.7500 หมายความว่า นิสิตที่เข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้คู่มือการส่งเสริมการจัดการธนาคารขยะ มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 75.00 แสดงให้เห็นว่าคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม จึงมีผลทำให้นิสิตที่เข้ารับการส่งเสริมมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำคู่มือไปส่งเสริมให้ความรู้กับนิสิต บุคลากร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลทั่วไปเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง

5.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มี

ค่าต้นพะยอม พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม เนื่องจากการส่งเสริมโดยใช้คู่มือประกอบการบรรยายให้ความรู้มีกระบวนการขั้นตอนในการส่งเสริมให้ความรู้มีความเหมาะสมกับกลุ่มนิสิตกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับเรื่องการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนิสิตทำให้นิสิตมีความสนใจในเรื่องการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมเพิ่มมากขึ้น และผู้วิจัยมีการใช้เทคนิคและวิธีการส่งเสริมที่หลากหลายประกอบด้วยเทคนิคการบรรยาย เทคนิคเน้นทนาการ เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม เทคนิคการระดมสมอง และเทคนิคการถามตอบ ซึ่งทำให้นิสิตเกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความรู้หลังการส่งเสริมสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ประยูร วงศ์จันทร์ (2553 : 6) ศาสตร์แห่งสิ่งแวดล้อมศึกษา มีเอกลักษณ์อยู่ 3 ประเด็น คือ 1) องค์ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม 2) กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสื่อสารองค์ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมสู่คน (ประชาชน) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) บุคคลกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้รับการถ่ายทอดหรือสื่อสารองค์ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา 4) การบรรลุวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้แก่ เพื่อให้เกิดความรู้ทางสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และแสงจันทร์ โสภากาล (2550 : 14-15) ได้ให้ความหมาย ของความรู้หมายถึงการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์รายละเอียดต่างๆ ที่เกิดจากการสังเกต การศึกษา ประสบการณ์ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมความรู้พื้นฐาน หรือภูมิหลัง ของแต่ละบุคคลที่บุคคลได้จดจำหรือเก็บรวบรวมไว้และสามารถแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรม ที่สังเกตหรือวัดได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม และคณะ (2557 : 150) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการสีเขียว (Green Poem) สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า หลังการพัฒนากิจกรรมสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกวีสีเขียว (Green Poem) ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อนเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.00 คะแนน ซึ่งมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.46 คะแนน ซึ่งมีระดับความรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังกิจกรรม ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้หลังกิจกรรมมากกว่าก่อนกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ ผกาหวาน และคณะ (2561: 1-17) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง ต้นไม้เด่นในป่าชุมชน ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับต้นไม้เด่นในป่าชุมชนโคกหินลาด ของนิสิตก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.86 และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.60 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ด้วยคู่มือที่มีเนื้อหากระบวนการ เทคนิคการส่งเสริมที่เหมาะสมกับนิสิตมีแบบแผนขั้นตอนการส่งเสริมที่ชัดเจนจึงส่งผลให้นิสิตที่เข้ารับการส่งเสริมมีความรู้หลักการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม

5.3 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม เนื่องจากการส่งเสริมโดยใช้คู่มือประกอบการบรรยาย มีการส่งเสริมที่เน้นตัวนิสิตเป็นหลักเปิดโอกาสให้นิสิตได้คิดและอภิปรายในประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับวิธีการปลูกไม้มีค่าจึงมีผลทำให้ทัศนคติของนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของอดิศักดิ์ สิงห์สีโว (2554 : 31) ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา คือ กระบวนการทางการศึกษาที่เน้นพัฒนาคนให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำให้เข้าใจถึง

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม อันเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเจตคติ ความตระหนัก และทักษะในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเกิดการสร้างจริยธรรมสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และอภิสิทธิ์ สายนาคร (2546 : 26) อธิบายถึงลักษณะของทัศนคติที่สำคัญดังนี้ ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ที่ใช้สิ่งที่ติดตามแต่กำเนิด สามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่ได้มาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามทัศนคติย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของชลทิศ พันธุ์ศิริ และบัญญัติ สาลี (2559 : 117) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สหพันธรัฐมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สหพันธรัฐมาเลเซียหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวรุฒ โสอุทธา (2557 : 49) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้การปลูกพืชสวนครัวเพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านแมต ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ก่อนการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย หลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง หลังการส่งเสริมนักเรียนมีทัศนคติในการปลูกพืชสวนครัวเพื่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.4 ผลการเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ต่อการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง พบว่า นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม เนื่องจากการส่งเสริมโดยใช้คู่มือประกอบการบรรยาย มีเทคนิคการส่งเสริมที่เน้นตัวนิสิตเป็นหลัก เช่น เทคนิคการระดับสมองที่เปิดโอกาสให้นิสิตได้คิดและอภิปรายในประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับวิธีการปลูกต้นไม้ของนิสิตจึงมีผลทำให้จริยธรรมสิ่งแวดล้อม ของนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ เต็มดวง รัตนทัศนีย์ (2532: 36 - 55) ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการบูรณาการซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้ง

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเพิ่มของจำนวนประชากร มลพิษ การแบ่งปันการจัดการ และการใช้ทรัพยากร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การวางแผนตัวเมือง และต่อสภาวะสิ่งแวดล้อมทั้งมวล ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระบบนิเวศ สังคมเมืองที่กำลังเสื่อมโทรมลง ความกดดันของประชากร เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนัก และเข้าใจสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมให้มีพฤติกรรมที่รับผิดชอบและเป็นอิสระเพื่อความมั่นใจในการดำรงชีวิตและปรับปรุงคุณภาพชีวิต และพิพัฒนา ชาร์นันทกร (2557: 222) กล่าวถึง จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติ มีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคมการที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชกมล ดีวงษา และคณะ (2561: 19) ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโลกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่องชุมชนกับการจัดการป่าชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนโลกหินลาด ผลการศึกษาพบว่า จริยธรรมสิ่งแวดล้อมของนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโลกหินลาด เรื่องชุมชนกับการจัดการป่าชุมชน ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับเพื่อความถูกต้องดีงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับเพื่อความถูกต้องดีงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวนิดา สร้อยสน และคณะ (2562 : 197) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในชุมชน ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในชุมชน

7. เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. (2561). คู่มือการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน สำนักรับรองป่าไม้ กรมป่าไม้. เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(3). 115-125.

พบว่านิสิตมีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมก่อนการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 หลังการส่งเสริมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในชุมชน พบว่านิสิตมีคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ด้วยคู่มือที่มีเนื้อหากระบวนการเทคนิคการส่งเสริมที่เหมาะสมกับนิสิต มีแบบแผนขั้นตอนการส่งเสริมที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้นิสิตได้คิดและอภิปรายในประเด็นที่สนใจเกี่ยวกับการความสำคัญของการปลูกไม้มีค่าจึงมีผลทำให้ทัศนคติของนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกเพิ่มขึ้น และส่งผลให้นิสิตที่เข้ารับการส่งเสริมมีทัศนคติหลักการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมและส่งผลให้นิสิตที่เข้ารับการส่งเสริมมีทัศนคติหลักการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สามารถนำคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ไปใช้ได้ทั้งกับนักเรียน นักศึกษา หรือชาวบ้านทั่วไป

2) หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่สนใจ สามารถนำคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมโดยใช้แนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง ไปส่งเสริมเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาพื้นที่ปัญหาและอุปสรรคในการเพาะปลูกไม้มีค่าต้นพะยอมรวมถึงแมลงศัตรูพืช เพิ่มมากขึ้น

2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการค้าการตลาดราคาไม้มีค่าต้นพะยอมในอดีตและปัจจุบันรวมถึงเปรียบเทียบกับราคาไม้มีค่าชนิดอื่นๆ

- กรมป่าไม้. (2562). เอกสารเผยแพร่ “องค์ความรู้ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ”. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมการปลูกป่า.
- คณะวนศาสตร์. (2560). ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลทิศ พันธุ์ศิริ และบัญญัติ สาลี. (2559). การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียนสหพันธรัฐมาเลเซีย. วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา - สสศท, 7(14), 177-128.
- นิชกมล ตีวงษา และคณะ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย, 1(1), 12 – 29.
- เต็มดวง รัตนทัศนีย์. (2532). หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไทยพีบีเอส. (2562). ปลดล็อกปลูกไม้หวงห้าม. [ออนไลน์]. ได้จาก : <https://news.thaipbs.or.th/content/279318>. [สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562].
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2553). วิทยาการสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประยูร วงศ์จันทร์ และคณะ. (2558). คู่มือฝึกอบรมผลิตภัณฑ์สีเขียว สำหรับนิสิตสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts), 9(2), 844 - 856.
- ประยูร วงศ์จันทร์ และคณะ. (2559). การส่งเสริมการจัดการธนาคารขยะ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรววาทสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยภาพสัมพันธ์, 3(3), 55-66.
- ปรีชา ข้างขวัญยืน. (2551). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิพัฒน์ ชารุณนันทกร. (2557). ทศนคติกับการประยุกต์ใช้ทางการตลาด. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- ศิโรจน์ ผลพันธิน. (2555). พรรณไม้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มูลนิธิมันพัฒนา. (2523). โครงการที่เกิดจากศาสตร์ของพระราชา ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง. (ออนไลน์). ได้จาก : <http://www.tsdf.nida.ac.th>. [สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2562]
- วนิดา สร้อยสน และคณะ. (2562). การส่งเสริมการเรียนรู้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในชุมชน. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย, 2(1), 1 – 16.
- วรรณศักดิ์พีจิตร บุญเสริม และคณะ. (2557). การพัฒนากิจกรรมสิ่งแวดล้อมโดยใช้ กระบวนการสีเขียว (Green Poem) สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 9(3), 209 – 222
- วรุฒ โสอุทรา. (2557). การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้การปลูกพืชสวนครัวเพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านแมต ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วาที ลพพันธ์ทอง และประยูร วงศ์จันทร์. (2559). การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สาธารณรัฐสิงคโปร์. วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา - สสศท, 7(14), 136 – 148.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้. (2557). การพัฒนาไม้สายพันธุ์ดีเพื่อการส่งเสริมการปลูกป่า. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- สุเมธ ผกาหวาน และคณะ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง ต้นไม้เด่นในป่าชุมชน. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย, 1(2), 1 – 17.
- แสงจันทร์ โสภากาล. (2550). ความหมายของความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2554). พื้นฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อริภัทร สายนาค. (2546). ลักษณะทัศนคติและการวัดทัศนคติของประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา.
- อุบล แคว้นไทยสงค์ และประยูร วงศ์จันทร์. (2559). การพัฒนาคู่มืออบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : ประเทศบรูไนดารุสซาลาม. วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา - สสศท, 7(14), 123 -135.